

NEDERLANDSCHE BOEKHANDEL, De, boekhandel en uitgeverij.

De eerste algemene vergadering van aandeelhouders werd gehouden op 16 december 1892 in Amsterdam, waar besloten werd een Belgische firma op te richten met zetel in Antwerpen, Sint-Jacobsmarkt 50 en waarvan de stichtingsakte werd opgesteld door Jan van Rijswijck. Het beginkapitaal bedroeg 60.000 fr. (goudwaarde). Directeur was de Nederlander L. Smeding, de Raad van Beheer bestond uit J.K. Tadema, C.S. Schillemans en A. Belinfante, commissarissen waren Max Rooses en J. Adriaensen, terwijl J. Nahon, vader van de dichteres Alice, procuratiehouder werd. Het doel was, het goede Nederlandstalige boek in Vlaanderen te verspreiden, wat een zeer gedurfd experiment betekende in een tijd toen er nog vele ongeletterden waren en de Vlaamse uitgeverij nog in haar kinderschoenen stond.

De Nederlandsche Boekhandel organiseerde bij alle congressen met een Vlaams karakter een tentoonstelling van Nederlandstalige boeken, wat als een ware culturele openbaring werd begroet. Belangrijk was de verspreiding van een Maandelijksche Boekenlijst, van 1896 tot 1906, het jaar waarin zij werd hervormd tot een Letterkundig Overzicht van De Nederlandsche Boekhandel. In 1912, toen het eeuwfeest van Hendrik Conscience werd gevierd, verkocht De Nederlandsche Boekhandel in Vlaanderen 30.000 exemplaren van deze auteur. In 1916 verkocht hij 2.000 exemplaren van de Winkler Prins Encyclopedie.

Gedurende de jaren 1932-'33 oefende H. Oosterwijk de functie van directeur uit en in januari 1934 werd A.J.M. Pelckmans de eerste Vlaamse directeur. Onder zijn leiding startte De Nederlandsche Boekhandel met een eigen uitgeverij van belletrie. Hij publiceerde en maakte in Vlaanderen en Nederland o.m. Maurice Gilliams, Albert van Hoogenbemt, Karel Jonckheere bekend. De Nederlandsche Boekhandel, die verder talrijke bekende Nederlandse uitgevers vertegenwoordigde, was de eerste firma in Vlaanderen die een vertegenwoordiger in dienst nam om systematisch de boekhandels te bezoeken ten einde de diverse uitgaven aan te bieden. Menige bekende boekhandelaar of uitgever ontving zijn opleiding bij deze firma. In 1953 nam De Nederlandsche Boekhandel de Uitgeverij L. Opdebeek over, eveneens in 1953 stichtte A. Pelckmans het Plantin Genootschap, een hoger instituut voor typografie, en startte De Nederlandsche Boekhandel met een schoolboekenuitgeverij

die de vernieuwing van het onderwijs bevorderde en verscheidene vaktijdschriften op het gebied van geschiedenis, catechese, bevolkings- en gezinsproblemen enz. uitgeeft. Pelckmans, sterk beïnvloed door het denken van prof. A. Dondeyne, wiens werk hij uitgaf, zette zich in voor de verbreiding van diens ideeën en richtte in 1962 de Uitgeverij Patmos op, die zich voor religieuze en aanverwante problematiek interesseert. Pelckmans stichtte verder het Guido Gezelle Genootschap en gaf verscheidene belangrijke werken over de Westvlaamse dichter uit.

De Nederlandsche Boekhandel was en is bedrijvig op talrijke gebieden, publiceerde zowel het Verzameld Werk van Plato als van Shakespeare, gaf of geeft reeksen uit met titels als Hellas en Rome, Klassieke Galerij, Filosofie en Cultuur. In de serie Mens en Tijd onder leiding van Karel van Isacker verschijnen verhandelingen, documenten, biografieën en memoires die de politieke en sociale geschiedenis van het Vlaamse land betreffen: vooreerst het werk van Karel van Isacker zelf (o.m. Afscheid van de havenarbeider, Herderlijke brieven over politiek, De zaak Irma Laplasse), verder Dagboek van een zware tijd. Repressiejaren 44-50 van L. Swerts, Dagboek van mijn gevangenisleven van Theo Brouns, Uit het archief Frans van Cauwelaert door Reginald de Schryver, Geyl en Vlaanderen. Uit het archief van prof. dr. P. Geyl van Pieter van Hees en Arie W. Willemsen, e.a. Tot de bekendste en voornaamste uitgaven van De Nederlandsche Boekhandel op het gebied van de Vlaamse problematiek behoort de vierdelige Geschiedenis van de Vlaamse Gedachte en de eveneens vierdelige Vijfentwintig jaar Vlaamse Beweging 1914/1939, beide werken van Hendrik J. Elias. Vermelden wij nog De Belgische dagbladders onder Duitse censuur 1940-44 van Els de Bens, Hitler en het politieke lot van België van Albert de Jonghe en België in de tweede wereldoorlog (naar de gelijknamige televisie-uitzendingen van de BRT).

GASTON DURNEZ